

SUPERVIZIJA U GESTALT PSIHOTERAPIJI. RAZVOJ PROFESIONALNIH VJEŠTINA I ODGOVORNOSTI TERAPEUTA

Maja Laklija¹, Višnja Matić²

Primljen: 19. 12. 2025.
Prihvaćen: 17. 7. 2026.

Supervizija ima ključnu ulogu u profesionalnom razvoju terapeuta, omogućavajući refleksiju, rast i unapređenje prakse terapeuta. Supervizija u gestalt terapiji naglašava važnost svjesnosti o »ovdje i sada«, kako u terapijskom radu, tako i u samoj superviziji, te omogućava terapeutu biti prisutan u trenutačnom iskustvu. Cilj ovog rada je prikazati obilježja supervizije u kontekstu gestalt terapije, uz integraciju supervizijskog kotača kao modela koji povezuje teorijske postavke gestalt pristupa s onim što se odvija u terapijskom i supervizijskom polju. Gestalt supervizija slijedi principe kao i gestalt terapija; supervizor u svom radu koristi dijalog, eksperiment i fenomenološko fokusiranje. Supervizor treba imati znanja iz područja egzistencijalističke i fenomenološke filozofije, biti upoznat s teorijom polja, paradoksalnom teorijom promjene, kontaktom i granicama kontakta, svjesnosti i odgovornosti, procesom organizmičke samoregulacije, otporima i drugim važnim konceptima u sklopu teorije gestalt terapije. U gestalt pristupu, supervizor pomaže terapeutu prepoznati i razjasniti nedovršena iskustva/poslove, koja mogu blokirati energiju i otežati terapeutski rad. Supervizor potiče terapeuta da istražuje i koristi različite pristupe u terapiji, što doprinosi razvoju terapeuta.

Ključne riječi: *supervizor; supervizant; klijent; gestalt; profesionalne vještine; odgovornost*

¹ Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska; maja.laklija@pravo.unizg.hr; <https://orcid.org/0000-0002-2580-4983>

² Imam san, Gornjodravsko obala 93, Osijek, Hrvatska; imamsan.os@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6020-5057>

Uvod

Definicije supervizije određene su njezinim modelom, funkcijama, fokusom te profesionalnim i društveno-povijesnim kontekstom. U području psihoterapije, superviziju je prvi put uveo Eitington dvadesetih godina 20. stoljeća na Berlinskom Institutu i od tada je supervizija dio edukacije psihoanalitičara (Lopičić, 2002). Doprinos psihoanalize superviziji očituje se u pomaku od razumijevanja klijentove konkretne situacije s ciljem podrške u njezinu rješavanju prema objašnjavanju intrapsihičkih konflikata koji leže u osnovi problema.

Povijesni razvoj supervizije u psihoterapiji može se podijeliti na dva razdoblja: »klasične« i »moderne« supervizije (Fernández-Alvarez, 2015). Prijelaz između njih odvijao se 1970-ih i 1980-ih godina. U »klasičnoj« superviziji nije bilo određenih modela supervizije ili osposobljavanja za specijaliziranu superviziju. Čin supervizije bio je sličan spontanom razgovoru sa supervizorom o slučaju ili događaju s klijentom, a prezentacija slučaja rijetko je bila podržana zvučnim ili audiovizualnim snimkama terapije. Struktura supervizije nastojala je uklopiti postupke terapeuta u teorijske okvire supervizora, a proces učenja mjerio se kapacitetom terapeuta da svlada specifičnu metodu rada s klijentima (Fernández-Alvarez, 2015). U periodu »moderne« supervizije, terapeut i supervizor počinju zajedno formulirati slučajeve i polaze iz istog psihoterapijskog pravca. Formulacija slučajeva više se ne temelji samo na dijagnozi klijenta, već i na klijentovom narativu te različitim vrstama zapisa vođenja tretmana. Princip na kojem se temelji je intersubjektivna istina, a fokus se u superviziji stavlja na terapeuta i njegove potrebe. Supervizija je napredovala u područjima identifikacije njezinih komponenti, fokusu edukacije, stjecanju kompetencija i konstrukciji razvojnih modela (Fernández-Alvarez, 2015). Također pomogla je razumijevanju paralelnih procesa u superviziji i njezinom oblikovanju i razvoju kao metode profesionalne refleksije. Od tada je supervizija dio procesa obrazovanja psihoterapeuta i savjetovatelja (Pantić, 2004; Fernández-Alvarez, 2015; Basa, 2017; Falzon, 2023).

Pedesetih godina prošlog stoljeća, kada je i klasična psihoanaliza promijenila pristup s didaktičkog, orijentiranog na klijenta, u odnosni model, javili su se novi psihoterapijski pravci, među njima i Gestalt, te je došlo do promjene u paradigmi supervizijskog pristupa u psihoterapiji. Nove pristupe poglavito su determinirale socijalne teorije, naroči-

to Kurta Lewina, kao i teorije učenja koje uvode važnost reflektiranja, osmišljavanja i integriranja iskustava u proces supervizije. Pa tako šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća jačaju osnažujući i fenomenološko-relacijski pristupi u superviziji. U središte psihoterapije, pa i supervizije, dolazi osoba i koncept osnaživanja, pozitivnih osobina te razvoja klijenata i supervizanata. Supervizori empatijom, neposrednošću i autentičnošću osiguravaju sigurnu i podržavajuću atmosferu u supervizijskom prostoru i postaju model supervizantima za osiguravanje takvog terapijskog prostora svojim klijentima (Stoltenberg i Delworth, 1987). To je također razdoblje kada su se modeli supervizije diferencirali i specijalizirali u odnosu na temeljnu psihoterapijsku orijentaciju supervizora (Fernández-Alvarez, 2015; Basa, 2017).

Literatura sugerira (npr. Gilbert i Evans, 2008; Fernández-Alvarez, 2015; Basa, 2017) da ne postoji apsolutna suglasnost oko ciljeva i metoda supervizije među supervizorima različitih pravaca te da se ti modeli razlikuju u varijablama na strani supervizanta i načinima na koje se supervizijski savez razvija, a procesi usmjeravaju. Također, postoji neujednačeni kriterij psihoterapijskih škola o tome tko može biti supervizor, tj. koje kompetencije treba imati i kojim standardima treba udovoljiti. Ako je supervizor psihoterapeut bez dodatne edukacije o superviziji i ne posjeduje znanja o metaperspektivi metodologije supervizijskog učenja, njegova supervizija može više nalikovati savjetovanju i/ili terapiji nego supervizijskom procesu. Supervizor koji nije educiran za vođenje procesa supervizije, u skladu s profesionalnim standardima i etičkim principima supervizije (poput poštovanja granica supervizije, jasnoće uloga da supervizor nije terapeut terapeuta, autonomije itd.) može nenamjerno ugroziti mentalno zdravlje, profesionalni razvoj terapeuta i učinkovitost terapije za klijente, nudeći uslugu koja nije supervizija. Stoga ne iznenađuje da se, kako se psihoterapija profesionalizira, sve više prepoznaje potreba za regulacijom kompetencija i statusa supervizora, kroz definiranje minimuma standarda. Edukacija supervizora omogućuje usvajanje tih standarda, njihovu dosljednu primjenu i prenošenje etičkih vrijednosti terapeutima. Kroz edukaciju, supervizor postaje svjestan i vlastitih etičkih dilema i odgovornosti, kao što su npr. pitanja sukoba interesa, moći u odnosu sa supervizantom i granica.

Supervizija može biti orijentirana na klijenta, terapeuta, sadržaj i proces. Ponekad će fokus supervizijskog rada biti više usmjeren na spe-

cifične probleme vezane za klijente (težište na klijentovim reakcijama, motivima i simptomima), ponekad na terapeuta, njegove transferne reakcije, razvoj novih vještina ili profesionalne i etičke aspekte terapijske prakse, a ponekad na interakciju klijenta i terapeuta, terapeuta i supervizora (Fuchs i Stemberger, 2022). No, postoji suglasnost da je supervizija »proces učenja u kojem je psihoterapeut stupio u odnos s iskusnijim praktičarom u nakani da poboljša svoje vještine u procesu profesionalnog razvoja« te da je cilj svih psihoterapijskih supervizija »dosezanje metaperspektive psihoterapijske prakse, koja je bitan dio tog osobitog konteksta« (Gilbert i Evans, 2008, 1). Odnosno, razvoj kompetentnih, etički osviještenih psihoterapeuta koji imaju sposobnost uvida u vlastiti proces rada i pronalaska najefikasnijeg pristupa promicanju mentalnog i fizičkog zdravlja klijenata (Erskine, 1982). Supervizija se promatra kao suradnički odnos u kojem supervizor i supervizant zajedno uče o klijentu, terapiji i sebi (Resnick i Estrup, 2000). Supervizija je »kreativni prostor terapeuta«, odnosno mjesto gdje supervizant dobiva prostor da reflektira o sebi i svom udjelu u procesima koji nastaju u interakciji s klijentom (Cajvert, 2001, 15). Svrha supervizije je da terapeut u sebi pronade ono što je jedinstveno za njega, njegov vlastiti stil, te da može birati način ponašanja u susretu s klijentom. Supervizija je proces koji potiče razmišljanje i razvijanje kompetencije.

Sustavan način na koji se primjenjuje ovo individualizirano učenje obično se predstavlja u obliku jednog od tri osnovna modela supervizije: razvojni, integrativni i specifično-orijentirani (Stoltenberg, McNeill, i Delworth, 1998). Razvojni modeli temelje se na shvaćanju da je supervizant u stalnom procesu promjene i učenja (Bernard i Goodyear, 2009) te su usmjereni na razvoj supervizanata. U procesu postajanja terapeutom supervizant prolazi nekoliko faza razvoja (početničku, središnju i naprednu fazu, koje se razlikuju u aspektima motivacije, autonomije i svjesnosti), a za svaku fazu je potrebno osigurati drugačije pretpostavke i okolnosti (Stoltenberg i Delworth, 1987). Bernard (1994, prema Pearson, 2004) navodi četiri područja razvoja vještina koja su u fokusu supervizije: procesne vještine (sve ono što terapeut čini za vrijeme terapijske seanse uključujući prikupljanje informacija, reflektiranje, igranje uloga, konfrontiranje, podržavanje i sl.); konceptualizacijske vještine (uključuje različita promišljanja terapeuta, kao npr. identificiranje klijentovih briga i dominantnih tema, planiranje terapijskog procesa

i intervencija); vještine osobne i profesionalne integracije (prepoznavanje međudnosa osobina terapeuta i klijenta, te njihova utjecaja na rad s klijentima, vještina prepoznavanja, regulacije i odvajanje vlastitih misli, tjelesnih senzacija i emocionalnih reakcija od reakcija klijenata i u radu s klijentom, razlikovanje što pripada terapeutu, a što klijentu, osvještavanje vlastitih defanzivnih tendencija u odnosu s klijentima i supervizorom, razvoj terapijskog identiteta kroz reflektivnu praksu i superviziju, i sl.); i profesionalne vještine (poznavanje i pridržavanje etičkih standarda i profesionalnog ponašanja). Poznavanje ovih područja pomaže terapeutu tijekom pripreme za supervizijski susret jer usmjerava i strukturira njegov razvoj. Podrška i povratne informacije supervizora prilagođene su razvojnoj fazi u kojoj se nalazi terapeut, potičući njegov prelazak u sljedeću fazu. Razvoj terapeuta nije linearan i on se može istovremeno nalaziti u različitim fazama. Na primjer, može se nalaziti u središnjoj fazi razvoja, ali kada se susretne s novom/složenijom situacijom klijenta, doživljajem i iskustvom može se vratiti u početničku fazu.

Budući da većina terapeuta u svom radu koristi eklektičan pristup integrirajući u svojoj praksi nekoliko teorija, oni u superviziji primjenjuju eklektičan ili integrativni model koji također objedinjuje više teorijskih i terapijskih usmjerenja (Bernard i Goodyear, 1997). Jedan od tih modela je Bernardov diskriminacijski model (Bernard, 1979), razvijen za potrebe edukacije terapeuta, a koji konceptualizira superviziju kao obrazovni i relacijski proces. Objedinjuje tri uloge supervizora s tri ključna fokusa u superviziji. Supervizor preuzima ulogu učitelja kada podučava terapeuta/supervizanta; savjetnika kada kod terapeuta/supervizanta uoči »slijepu pjegu« ili zastoj zbog neosvijesćenog nesvjesnog procesa, ili konzultanta u kolegijalnom ko-terapijskom odnosu. Fokus supervizije može biti proces ili način na koji se prenosi komunikacijski tijekom terapije, konceptualizacija ili primjena specifične teorije u radu s klijentom, uvid u poteškoću i planiranje daljnjeg tijeka terapijskog procesa, te personalizacija ili »korištenje« terapeuta kao alata u terapijskom procesu i održavanju odnosa s klijentom. Supervizor u svom radu može težiti preuzimanju jedne od uloga i usmjerenju na jedan fokus, ali će svoje intervencije prilagođavati potrebama terapeuta/supervizanta.

Specifično-orijentirani modeli supervizije naslanjaju se na teorijsku osnovu i model određene psihoterapije, koje onda koriste psihote-

rapeuti pojedinih terapijskih usmjerenja (psihoanaliza, bihevioralna terapija, gestalt, itd.) (Basa, 2017). Teorija psihoterapijskog pristupa daje terapeutima referentni okvir i metodologiju koja im omogućuje bolje razumijevanje klijenata i usmjeravanja terapijskog procesa. Također daje supervizorima i terapeutima/supervizantima okvir za postizanje ciljeva učinkovite supervizije rada s klijentima.

Zajedničko svim modelima supervizije je podržavajući odnos, struktura određena ciljem i fokusom supervizije, kao i mogućnost različitih načina učenja. Supervizori će svoj pristup mijenjati u skladu s iskustvom i uvidima supervizanata. Falzon (2023) naglašava da supervizija treba biti normativna (osiguravati standarde profesionalne etike i norme kako bi se zaštitila prava klijenta i doprinositi očuvanju vrijednosti koje su poštovane u kontekstu zajednice), formativna (omogućiti razvoj prakse i održavanje/unapređenje kompetencija terapeuta), restorativna (uključivati aspekt oporavka u kontekstu supervizijskog odnosa u kojem terapeut može izraziti frustracije, tjeskobe i zabrinutosti) te uvažavati organizacijsku dimenziju (odgovornost prema politikama i propisima organizacije u kojoj se provodi), kao i kvalitetu usluge i kontekstualnu dimenziju supervizije, s obzirom na to da se ona ne odvija u vakuumu, već unutar kulturnog konteksta.

Supervizija psihoterapije u kontekstu zakonskog okvira i profesionalnih standarda

Važnost supervizije prepoznata je kao standard razvoja psihoterapeuta, međutim supervizija se u Republici Hrvatskoj ne spominje izriječno u *Zakonu o djelatnosti psihoterapije* (NN 18/2022), već se navodi da psihoterapeuti imaju

»... pravo i obvezu stručnog usavršavanja koje obuhvaća kontinuirano praćenje razvoja psihoterapijske znanosti i stjecanje novih kompetencija radi održavanja i unapređenja kvalitete provođenja stručnih postupaka i mjera, kao i pravo na stjecanje specijaliziranih stručnih kompetencija potrebnih za pojedino područje psihoterapije.« (članak 14)

Pravilnik o sadržaju, rokovima i postupku trajnog usavršavanja i provjere stručnosti i radu povjerenstva za stručna pitanja i trajno usavršavanje (HKPT, 2022) navodi da se terapeuti mogu, usavršavati i kroz superviziju (individualnu ili grupnu) i interviziju (čl. 5). Nadalje,

u Etičkom kodeksu HKPT-a (2021) se navodi da ako terapeut ocijeni da mu je potreban savjet drugih stručnjaka, treba potražiti superviziju ili konzultaciju ili sazivanje konzilija (Načelo 2.h). Kodeks ukazuje i na važnost izbjegavanja višestrukih uloga (npr. trener-supervizor, trener-terapeut), kombinacije profesionalne i privatne uloge (Načelo 5.b) te zabranu iskorištavanja klijenata/supervizanata/edukanata. HKPT u *Pravilniku o postupku upisa u imenike, upisnike i evidencije, sadržaju i načinu vođenja imenika, upisnika i evidencija* (HKPT, čl. 12, 2023) propisuje koji se podaci unose u Evidenciju supervizora. Iz nje se može vidjeti psihoterapijski pravac supervizora, no ne i edukacija iz supervizije koju su supervizori završili ili pohađaju.

Različiti psihoterapijski pravci osiguravaju konceptualne okvire za superviziju. Međutim, provođenje supervizije je više od pukog premještanja psihoterapije u područje supervizije, s obzirom na to da je supervizija disciplina sa svojim obilježjima i posebnostima. Osim dodirnih točaka s terapijom, supervizija ima sličnosti s edukacijom i konzultacijom, ali se od njih i razlikuje (Bernard i Goodyear, 1997). Zanimljivo je jasno definiranje profesionalnih standarda i edukacije supervizora koji provode superviziju psihoterapijskog rada terapeuta može dovesti do primjene supervizijske prakse koja nije u skladu s načelima supervizije i psihoterapijskog pravca u kontekstu kojeg se provodi. Sukladno tome, edukacija supervizora u psihoterapiji iz područja supervizije etički je imperativ, kao i definiranje kriterija za njihovo (re)licenciranje radi osiguravanja profesionalnog integriteta i standardizacije prakse. Danas je supervizija u psihoterapiji postala profesionalna disciplina stoga postoji potreba da supervizori psihoterapeuta posjeduju edukaciju iz supervizije (Erskine, 2023). Uvažavajući različite psihoterapijske škole/institute/edukacijske centre, trebalo bi razmisliti o usklađivanju minimalnih kriterija za izdavanje dopusnica/licenciranja supervizora psihoterapije s ciljem usklađivanja prakse supervizije s njenim profesionalnim normama i osiguravanja kvalitete rada, učinkovitosti i svrhe.

Svrha, fokus i komponente supervizije gestalt terapije

Gestalt terapija je fenomenološki, egzistencijalistički i iskustveni oblik psihoterapije. Nastala je sredinom prošlog stoljeća kao dio humanističkog pokreta, »treće sile« u psihologiji, koja u svoje središte

stavlja čovjeka kao slobodno, dinamično i kreativno biće, odgovorno za vlastitu sudbinu i sposobno utjecati na vlastiti rast i razvoj. Gestalt terapijski pristup pomaže pojedincu osvijestiti i mobilizirati vlastite potencijale kako bi bolje »upravljao« svojim životom. Terapija se temelji na holističkoj pretpostavci da ljudsko biće predstavlja nerazdvojivo jedinstvo tjelesnog, mentalnog, psihološkog i socijalnog aspekta te da je svaki pojedinac neraskidivo povezan sa svojim okruženjem ili poljem (Radionov, 2013). Francesetti i Roubal (2020) ističu da se polje promatra kao fenomen koji nastaje u relacijskom procesu (*emerging phenomenon*) i koji nadilazi puki zbroj svojih dijelova. U terapijskom radu naglasak je na kontaktu između terapeuta i klijenta, iskustvu »ovdje i sada«, svjesnosti, samoodgovornosti, samoregulaciji i samopodršci. Temeljni cilj gestalt terapije je pomoći klijentu u ponovnoj uspostavi ili otkrivanju vlastite prirodne sposobnosti samoregulacije kao organizma te ostvarivanju zadovoljavajućih kontakata s drugima, osobama iz okoline (vanjski drugi) te s otuđenim dijelovima samoga sebe (unutarnji drugi) (Radionov, 2013). Iako se korištenje tehnika i metoda gestalt terapije može pokazati korisnim i prikladnim u superviziji, ako ne postoji usmjeravajuća teorija i svrha, one postaju zbrka s(p)retnih slučajnih otkrivanja koja mogu, ali i ne moraju rezultirati profesionalnim razvojem terapeuta. Alternativa neusmjerenom korištenju tehnika i metoda je svrhovita i smislena interakcija koja učinkovito doprinosi osobnom i profesionalnom razvoju terapeuta (Novack, 2010).

Gestalt terapija i gestalt supervizija koriste fenomenološko fokusiranje i eksperiment kako bi rasvijetlile iskustva supervizora, supervizanta (terapeuta) i klijenta (Yontef, 1996). Terapeutu pomažu ostaviti po strani njegove zaključke, pretpostavke, interpretacije, očekivanja i teorijska uvjerenja te se osloniti na trenutno iskustvo. Polazeći od teorije polja, supervizija pomaže terapeutu obuhvatiti kontekst u kojem djeluje, uključujući sve njegove dijelove i interakcije. Starak (2001, prema Novack, 2010, 29) superviziju gestalt terapije definira kao »proces koji terapeutu olakšava sposobnost odgovaranja na potrebe klijenta ili grupe. To je proces »ovdje i sada«, koji istražuje granice kontakta između sustava terapeuta i sustava klijenta i omogućava terapeutu veću kreativnost i prisutnost u terapijskoj seansi«. Resnick i Estrup (2000) definiraju superviziju kao proces tijekom kojega supervizor i terapeut surađuju i uče o klijentu, terapiji i sebi. Najvažnijim aspektom gestalt

supervizije smatraju ispitivanje kvalitete odnosa između terapeuta i klijenta, ističući multidimenzionalnu svrhu supervizije koja uključuje:

- a) bolje razumijevanje klijenta, na sadržajnoj i procesnoj razini;
- b) osvještavanje vlastitih reakcija i odgovora na klijenta (stvarnih i kontratransfernih);
- c) razumijevanje interakcije između terapeuta i klijenta, iz kliničke i teorijske perspektive;
- d) razmatranje terapijskih intervencija i njihovih posljedica;
- e) učenje i uspoređivanje teorijskih psihoterapijskih pristupa;
- f) istraživanje alternativnih pristupa u radu s klijentima i
- g) podršku i poticanje razvoja terapeuta.

Supervizijski proces pomaže u osvještavanju granica kontakta supervizora i terapeuta, terapeuta i klijenta te kroz oba procesa doprinosi njihovim autentičnijim odnosima, kao i njihovom osobnom rastu i razvoju. Fenomenološki pristup osvještavanja onoga čega je terapeut svjestan u određenom trenutku, svjesnost o procesu i preuzimanje odgovornosti također se koristi u supervizijskom procesu. Premda je za uspješnost supervizije, kao i terapije, presudna priroda odnosa supervizora i terapeuta, odnosno terapeuta i klijenta, postoji razlika u intersubjektivnom dijalogu tih procesa. Dok se u gestalt terapiji odnos temelji na dijaloškom »Ja-Ti« odnosu, jer je boljitak klijenta cilj terapije, u superviziji su osim rasta i razvoja terapeuta, kao ciljevi postavljene i potrebe klijenta te se »Ja-Ti« i »Ja-Ono« odnosi više izmjenjuju. Posebna pažnja pridaje se svjesnosti terapeuta o iskustvu kontakta između njega i klijenta tijekom terapijskog procesa te je li kontakt usklađen s dijaloškim principima uključenosti, autentične prisutnosti, posvećenosti dijalogu i bivanja u odnosu (Yontef, 1993). Isti autor opisuje terapijski odnos kao mješavinu istinskog, pravog kontakta i transfera. S nesvjesnim procesima koji dolaze od terapeuta, transfer također utječe na kreiranje odnosa »ovdje i sada« u terapijskom polju te je predmet supervizijskog procesa. Suvremena gestalt teorija i praksa značajno su se pomaknule prema relacijskoj teoriji i perspektivi polja (Cavaleri i Iacono, 2026; Spagnuolo Lobb, Rigaud i Andrášik, 2026) u okviru kojih se terapijski i supervizijski proces shvaća kao zajednički su-kreirani proces, »ples« uzajamnog opažanja, kretanja i osjećanja, vođenog intencionalnošću kontakta unutar relacijskog polja, utoliko što su kontakt na granici organizam–okolina i situacija/polje osnova iz koje nastaju self i

iskustvo. Umjesto da tumači ponašanje klijenta izolirano te fokus stavlja na samoregulaciju, terapeut doživljava su-nastajuće relacijsko polje i usklađuje se s onim što se u trenutku stvara (Cavaleri i Iacono, 2026; Spagnuolo Lobb, Rigaud i Andrašik, 2026). Fokus se pomiče prema odnosu, uzajamnoj regulaciji, *in-between* prostoru odnosa (primordijalnog međuprostora iz kojeg se diferenciraju self i drugi) te razumijevanju selfa kao procesa koji nastaje u kontaktu (Cavaleri i Iacono, 2026,). Slični procesi događaju se i u superviziji temeljenoj na gestaltističkom pristupu kroz podršku i poticanje razvoja terapeuta, čime se utječe na kvalitetu rada terapeuta s klijentom/ima.

Vezano za relacijsku komponentnu, Falzon (2023) ističe »Model sedam očiju supervizije« (eng. *Seven-Eyed Supervision*), kojeg su razvili Hawkins i Shohet (1985), a imenovali Inskipp i Proctor (1995). Model se fokusira na dva povezana sustava: radni sustav klijenta (klijent, intervencije supervizanta i odnos klijent-supervizant) i supervizijski sustav (supervizant, supervizor i supervizijski odnos) uključujući šire kontekste ovih sustava, što čini sedam načina³ ili 'očiju' modela (McMahon, Jennings i O'Brien, 2022). Iako ovaj model izvorno ne proizlazi iz gestalt paradigme, zbog svoje usmjerenosti na proces i odnos, može se povezati s gestaltističkim razumijevanjem supervizije i strukturiranjem složenosti supervizijskog procesa. Pa je tako Mann (2010), temeljem rada Hawkinsa i Shoeta (2000) te Gilberta i Clarksona (1991), ponudio sljedeće aspekte mogućih fokusa u superviziji gestalt terapije:

- a) istraživanje strategija i intervencija terapeuta s fokusom na njihovo proširenje i raznolikost, uz potvrđivanje onoga što je dobro učinjeno;
- b) istraživanje terapijskog odnosa s fokusom na proces, prepoznavanje obrazaca u odnosu;
- c) istraživanje fenomena transfera uključujući odnos »ovdje i sada« i druge odnose (npr. paralelne procese);
- d) dijagnostički fokus iz perspektive gestalt karakternih stilova ili razmatranje psihijatrijskih dijagnoza kroz prizmu gestalt teorije ličnosti;
- e) primjena teorije u praksi i/ili prakse na teoriju;

³ 1) klijent, 2) intervencije supervizanta, 3) odnos klijent-supervizant, 4) supervizant, 5) supervizor 3) supervizijski odnos i 7) širi kontekst.

- f) povezivanje onoga što se događa u terapijskom prostoru sa širim poljem;
- g) moralne i etičke dileme te
- h) prepoznavanje i isticanje onoga što je terapeut dobro učinio.

Supervizija je proces, a fokus i udio svake komponente u supervizijskom procesu određen je kako supervizijskim kontekstom, tako i stupnjem razvoja terapeuta i supervizijskog odnosa. Prema Yontef (1996), a) *administrativna komponenta* supervizije može uključivati usmjeravanje, nadgledanje i evaluaciju terapijskog rada te se naslanjati na ciljeve i politiku organizacije u kojoj se provodi, etičke i profesionalne standarde, zahtjeve edukacije, procesa izdavanja dopusnica itd.

b) *Edukativna komponenta* supervizije usmjerena je na pružanje znanja potrebnih za profesionalni razvoj terapeuta. Supervizor je iskusen praktičar i ekspert u svojem području koji zna koja znanja i vještine terapeut treba razviti. Da bi to mogao, supervizor treba imati kompetencije u kliničkom području u kojem provodi superviziju, posjedovati znanja iz područja teorija ličnosti, procesa osobnog razvoja i promjena, pravila, tehnika i metoda gestalt terapije te imati edukaciju iz područja supervizije (Barnett i Molzon, 2014). Iz svoje uloge supervizor predstavlja »čuvara struke«, osobu koja unapređuje i evaluira kompetencije stručnjaka (u sklopu edukacije) za samostalan terapijski rad vodeći računa o profesionalnim i etičkim standardima (Bernard i Goodyear, 1997). Iako je gestalt terapija prvenstveno iskustvena, didaktičko poučavanje je nužan dio gestalt supervizije.

Ova je komponenta naročito zastupljena u superviziji tijekom edukacije terapeuta. Kada je riječ o edukaciji za gestalt terapeuta, odgovornost supervizora određena je teorijom polja. Supervizorova uloga je pomoć supervizantu da (re)organizira percepciju šireg polja u kojemu se odvija edukacija, rad s klijentima, odnosno dati supervizantu perspektivu cijelog polja, višestrukih odnosa u polju i značenja koja im se pripisuju. No, ovdje je važno istaknuti specifičnosti supervizije u edukaciji čiji su ciljevi usmjereni na unaprijeđenje profesionalnog djelovanja (Bernard i Goodyear, 1997), sve dok supervizant ne prođe put od početnika do samostalnog stručnjaka u svom području. Nadalje, u procesu stjecanja dopusnice/licence za psihoterapijski rad, supervizor posredno ima odgovornost ne samo za klijente s kojima terapeut trenutno radi, već i za buduće klijente i profesiju. Za razliku od edukacije koja

ima program i ciljeve jednake za sve polaznike, fokus i ciljevi supervizije puno su širi, a edukativne intervencije u superviziji prilagođene su potrebama pojedinog supervizanta i klijenta kako bi supervizanti postali efikasniji i kompetentniji u psihoterapijskom radu. Bernard i Goodyear (1997) navode da je za postajanje dobrim psihoterapeutom, odnosno za postizanje kliničke mudrosti (tzv. kompetencija stručnjaka da donosi kliničke odluke u uvjetima neizvjesnosti) potrebno barem deset godina psihoterapijske prakse pod supervizijom.

c) *Konzultativna komponenta* supervizije najvećim je dijelom usmjerena na razvoj te na pomoć terapeutu kod specifičnih problema, nesigurnosti i briga, najčešće povezanih s klijentima. Najviše je koriste iskusni terapeuti koji povremeno s kolegama razmjenjuju mišljenja i ideje o radu s »teškim« klijentima ili specifičnim problemima na koje nailaze (Bernard i Goodyear., 1997). Konzultacija im pomaže rasvijetliti »slijepe pjege«, osvijestiti nesvjesne procese u radu s klijentom, prepoznati igre u odnosu i integrirati terapijske vještine i teorijske koncepte. Ona je dobrovoljna, nema postavljenu vremensku dimenziju (održava se povremeno) te ponekad neformalno. Konzultacija pomaže terapeutu da stekne širi uvid u terapijski proces i odnos s klijentom te da otvori nove putove širenja granica i svjesnosti kod klijenta. Kao figura u konzultativnoj superviziji javlja se alternativno razumijevanje procesa i ličnosti klijenta kao i alternativne intervencije u terapijskom procesu. Superviziju obilježavaju trenuci uvida koji uključuju doživljaj pomaka u svjesnosti, sagledavanjem strukture cjeline – cijelog polja, kao i odgovarajući emocionalni doživljaj. Ovakvi uvidi omogućuju terapeutu novi pogled na terapijski odnos i proces, tzv. promjenu gestalta. Yontef (1996) navodi tri najčešće teme supervizijskih konzultacija u gestalt terapiji: a) terapijske sisteme i metodologije; b) strukturu karaktera klijenta i terapijske zahtjeve (razumijevanje klijenta i specifičnih kliničkih izazova, strukturu karaktera i ličnosti klijenta, pozadinu, dinamiku susreta, specifičnosti i rizike terapije,...), te c) samorazumijevanje terapeuta (vlastite vrijednosti, potrebe, sklonosti, prioriteta, stavovi prema samoodređenju klijenta, viđenje međusobnog odnosa, svojih pristranosti i emocionalnih reakcija, razumijevanje kontratransfera, itd.). Samorazumijevanje je preduvjet za korištenje vlastitih emocionalnih reakcija u svrhu dijagnostike, usmjeravanja terapijskog procesa te izbora prikladnih i učinkovitih intervencija. Tijekom konzultativne supervizije,

terapeut može osvijestiti svoje jake strane i/ili ograničenja te potrebu za edukacijom/supervizijom/osobnom terapijom i/ili donijeti odluku da proslijedi klijenta drugom terapeutu.

Za razliku od administrativne supervizije, koja se smatra uspješnom ako je terapeut dostigao određene uvjete/standarde, edukativna i konzultativna supervizija usmjerene su na kontinuirani razvoj terapeuta..

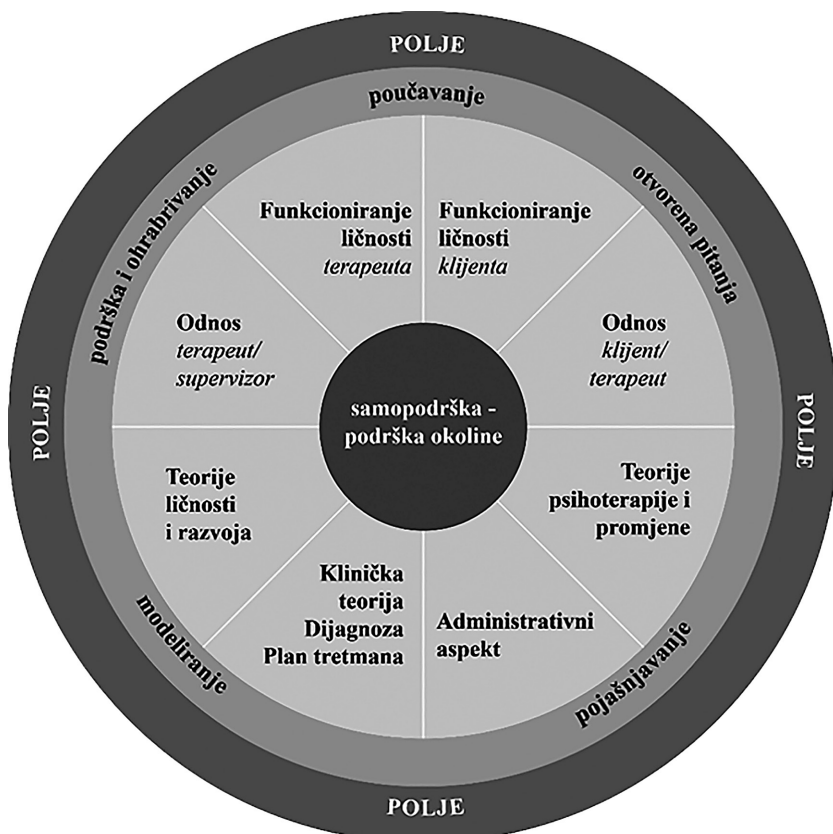
U suvremenoj literaturi naglašena je relacijska komponentna supervizije. Relacijska supervizija predstavlja odmak od tradicionalnih modela u kojima je supervizor bio prvenstveno tzv. ekspert, procjenjivač i prenositelj znanja. U relacijskom modelu supervizor i supervizant zajednički istražuju iskustva, emocije, nesigurnosti i relacijske obrasce koji se pojavljuju u supervizijskom odnosu (Rožić, 2022). Supervizorov autoritet ne proizlazi samo iz njegova znanja i stručnosti, već iz sposobnosti sudjelovanja u odnosu, reflektiranja vlastitog iskustva te razumijevanja interakcija između sudionika (Frawley-O’Dea i Sarnat, 2001, prema Rožić, 2022). U ovom pristupu supervizijski odnos promatra se kao relacijska matrica u kojoj se pojavljuju transfer, kontra-transfer, afekti, očekivanja, fantazije i obrambeni obrasci. Supervizor nije neutralni promatrač, već aktivni sudionik procesa koji zajedno sa supervizantom stvara znanje i razumijevanje. Cilj nije samo ispravljanje »pogrešaka« terapeuta, nego razvoj njegove sposobnosti refleksije, autonomnosti i razumijevanja odnosa s klijentom. Relacijska supervizija polazi od pretpostavke da se profesionalni razvoj odvija kroz iskustvo sigurnog i otvorenog odnosa u kojem oba sudionika mogu istraživati teškoće, konflikte i vlastite emocionalne reakcije. Na taj način supervizijski odnos postaje model za terapijski odnos, jer supervizant uči kako koristiti relacijske procese u radu s klijentima. Ključna obilježja relacijske supervizije su: uzajamnost između supervizora i supervizanta, intersubjektivni pristup, važnost supervizijskog odnosa kao sredstva učenja, svjesnost transfera i kontratransfera, supervizor kao aktivni sudionik, a ne samo autoritet te razvoj unutarnjeg supervizora i profesionalne autonomije supervizanta. Ona u fokusu ima ono što se događa između supervizora i supervizanta te kako taj odnos oblikuje razumijevanje terapijskog odnosa.

U superviziji se također javljaju i elementi terapije, iako supervizija nije terapija. Supervizor nerijetko pomaže terapeutu istražiti i osvi-

jestiti različite aspekte njegovih ponašanja, misli i osjećaja koje potiče klijent, posebno kada se u terapijskom procesu jave otpori i zastoji. U tom slučaju, svaka terapijska intervencija isključivo je u funkciji pomoći terapeutu da osvijesti i prepozna moguće utjecaje osobne dinamike na rad s klijentom. Svaki dublji rad, s terapijskim ciljevima usmjerenim prema supervizantu etički je upitan, te je preporučljiva opcija upućivanja supervizanta u osobnu psihoterapiju. Za supervizore bez dodatne edukacije iz područja supervizije, postoji rizik upadanja u zamku da terapeut pokuša superviziju pretvoriti u terapiju za sebe ili da supervizor »sklizne« u terapiju.

Supervizijski kotač kao meta-model supervizije u gestaltu

Resnik i Estrup (2000) razvili su *Supervizijski kotač* (Slika 1) kao cjeloviti okvir koji ujedinjuje teoriju gestalt terapije i ono što se događa u terapijskom i supervizijskom polju. Vanjski krug kotača predstavlja supervizijsko polje i okružuje terapeutsko polje, koje sadrži osam prozora ili dijelova. Između supervizijskog i terapeutskog polja nalazi se pet supervizijskih intervencija. Autori smatraju da se *Supervizijski kotač* kao meta-model može primijeniti i na druge psihoterapijske pravce. Međutim, u različitim psihoterapijskim pravcima razlikovat će se pojedini dijelovi kotača, njihovo značenje i važnost. U nastavku rada fokus je na njegovom povezivanju s glavnim konceptima i odrednicama teorija iz kojih proizlazi gestalt terapija.

Slika 1. Supervizijski kotač (preuzeto iz Resnick i Estrup, 2000, 124)

Teorije ličnosti i razvoja. Važno je da supervizor i supervizant imaju temeljno znanje iz područja teorija ličnosti i osobnog rasta i razvoja, ponašanja i funkcioniranja ljudskih bića, kao i znanje o onome što potiče/ometa rast, prilagodbu i sazrijevanje osobe (Resnik i Estrup, 2000, 125). U gestalt terapiji, teorija ličnosti temelji se na procesu organizmičke samoregulacije (u daljnjem tekstu OSR), odnosno prirodnoj organizmičkoj težnji prema ravnoteži, zdravlju i rastu. Samoregulacija se odvija kroz proces kontakta. Taj se proces u gestalt terapiji naziva formacija i destrukcija gestalta, tj. figure/pozadine, a odvija se kroz nekoliko faza čineći OSR (Radionov, 2013). Figura sadrži ono što je cen-

tralno, važno, u fokusu interesa i što je značajno u sadašnjem trenutku (ono što se izdvaja u nečijem iskustvu). Kada je regulacija organizmička, onda je figura regulirana s obzirom na potrebe osobe te prirodu i potrebe polja (Radionov, 2013). Pozadina je sve ono što je izvan naše trenutačne svjesnosti (cijeli kontekst fenomenološki važnih faktora iz kojih se javlja figura); ona daje figuri perspektivu, no ne zahtijeva takav zaseban interes kao figura (prijašnje iskustvo tijekom života, nedovršeni poslovi, sadašnje iskustvo, mišljenje, ideje, sjećanja, stavovi, osjećaji) (Radionov, 2013). Kontakt omogućuje diferencijaciju unutar polja, stvaranje figure u odnosu na pozadinu unutar konteksta/polja u kojemu se osoba nalazi. Također ima funkciju spajanja osobe s drugima, kao i mogućnost odvajanja (čuva autonomiju te tako štiti organizam). Međutim, život i rast mogući su jedino uz neprestano izmjenjivanje faze kontakta s okolinom i faze povlačenja od okoline. Osobe rastu jedino asimilacijom novog i različitog od selfa. Postizanje zrelosti, odnosno preuzimanje odgovornosti za vlastiti život, jedan je od ciljeva gestalt terapije. Zrelost podrazumijeva dobru ravnotežu između samopodrške i podrške okoline, koju osoba postiže kreativnom prilagodbom u odnosu između sebe i okoline te mijenjanjem nepovoljnih unutarnjih obrazaca samoregulacije internaliziranih tijekom odrastanja. Efikasna samoregulacija uključuje kontakt u kojem je osoba svjesna novina u okolini, koja je potencijalno hranjiva ili toksična, pri čemu uzima ono što je hranjivo i odbacuje ono što nije. Takav kontakt dovodi do promjene/rasta (Radionov 2013). Poremećaji u kontaktu između pojedinca i okoline mogu se pojaviti u bilo kojoj od faza procesa OSR, a u gestalt terapiji ih nazivamo mehanizmi otpora. Oni sami po sebi nisu ni zdravi niti patološki. Clarkson (1999) kaže da su mehanizmi otpora neurotski kada se koriste kronično i neprimjereno, kada su fiksirani na nemoguće i nepostojeće objekte, kada uključuju osiromašenje svjesnosti i kada sprečavaju smislenu integraciju potrebe i iskustva. Kao i u gestalt terapiji, u superviziji se otpori dovode u sadašnji trenutak. Osvježavanje otpora terapeutu pomaže boljem razumijevanju terapijske situacije i procesa između nje i klijenta te doprinosi efikasnosti terapijskog procesa i osobnom i profesionalnom razvoju terapeuta.

Osim što osoba zatvaranjem gestalta doživljava zadovoljstvo, proces probavljanja i asimilacije onoga što je osobi hranjivo i njegujuće i odbacivanja onoga što joj nije korisno, predstavlja za osobu učenje. Sa

svjesnošću o onome što se događa, osoba uči iz iskustva, prilagođavajući sebe okolini ili utječući na nju, sve dok potreba nije zadovoljena. Gestalt terapija i gestalt supervizija, usmjerene su na svjesnost o procesu svjesnosti (čega je osoba svjesna u danom trenutku, koje važne informacije ili osjećaje izbjegava, kojim mehanizmima blokira svjesnost). Razlikovanjem neposrednog iskustva od naviknute perspektive, stavova i očekivanja, osvještava se proces blokiranja svjesnosti i akcija koje iz toga proizlaze, a u terapiji/superviziji se otvara prostor za kreativnu prilagodbu i nove, svjesne izbore. Asimilacija, učenje i integracija iskustva započinju *in utero* i postaje dio kontinuiranog i fleksibilnog selfa (*ever-unfolding self*). U geštalt i relacijskim terapijama, te superviziji self se promatra istodobno kao oblik/forma (u taloženju/akumulaciji razvojne povijesti i posljedičnom karakternom stilu) i proces (u svom postojanju ovdje i sada, koji nastaje u trenucima kontakta na granici kontakta (sa sobom, drugima i okolinom)) (Day, 2016). Self nastaje i neprestano se oblikuje u sadašnjem trenutku, na granici kontakta sa sobom, drugima i okolinom. Bloom (2012) ističe da se self emergira iz osjetilno-utjelovljenih i relacijskih procesa u polju, pri čemu treba razlikovati razine neposrednog, utjelovljenog, pred-refleksivnog iskustva (što se događa) (eng. *sensing*) od razine iskustva koje je već strukturirano kao značenje (što to znači) (eng. *knowing*). Supervizija se usmjerava na eksplikaciju teorije u smislu kako se teorija odnosi na pojedinog klijenta te osigurava kognitivnu podršku kliničkom radu terapeuta (Resnick, i Estrup, 2000, 125).

Teorije psihoterapije i promjene. Za uspješnu superviziju, važno je da način na koji supervizor i supervizant pristupaju razumijevanju ljudskog razvoja i ličnosti polazi iz istih teorijskih okvira (Resnick i Estrup, 2000). Osnove gestalt teorije utemeljene su na tri važna filozofska pravca koja predstavljaju referentni okvir prakse gestalt terapije, a to su:

- a) Teorija polja. U gestalt terapiji sve se promatra kao dio *polja*. Polje je kompleksna cjelina sastavljena od mnogostrukih sila koje uzajamno djeluju »ovdje i sada« (princip sadašnjosti) te se mijenjaju tijekom vremena (proces) (Yontef, 1996). Relacijska gestalt psihoterapija koncept polja razumije kao temelj terapijskog rada, pri čemu se relacijsko polje pojavljuje u međudjelovanju subjektivnosti, prisutnosti informacija, prisutnosti i inteligencije te predstavlja osnovu

za proces promjene (Day, 2016). U terapiji je fokus na fenomenološkom polju pojedinca, onom dijelu koji je dostupan svjesnosti, a uključuje unutarnji svijet klijenta, vanjsku okolinu te relacijsku komponentnu odnosa terapeuta i klijenta. Gestalt terapija i supervizija obuhvaćaju što je moguće više aspekata polja (ekološko, kulturno, ekonomsko i socijalno određenje, trenutno funkcioniranje klijenta i terapeutovu pozadinu i prošla iskustva, dob, spol, izgled, vjersku pripadnost, seksualnu orijentaciju, strukturu karaktera terapeuta i klijenta). Svaka promjena u polju utječe na čitavo polje tako što određeni događaj nije uzrokovao samo jedan prijašnji događaj, nego postoji mnogo objašnjenja s mnogo razloga (Gilbert i Evans., 2008) obzirom da postoji mnogo načina spoznavanja stvarnosti. Uz kognitivnu i racionalnu perspektivu (pripada lijevoj hemisferi mozga), alternativni načini spoznavanja daje prednost istančanoj (eng. *aesthetic*) i intuitivnoj dimenziji (povezani su s desnom hemisferom). Oni uključuju otvorenost osjetilima, spontanost na granici kontakta, empatičke tjelesne vibracije i emocionalne rezonance koje odjekuju kroz situacijsko polje koje su-kreiraju sudionici terapijskog susreta te predstavljaju istančano (intuitivno) relacijsko znanje polja (eng. *aesthetic relational knowledge*) (Spagnuolo Lobb, 2018, prema Cavaleri i Iacono Isidoro, 2026). Riječ je o vrsti znanja koje je sastavni dio gestalt modela i njegova fenomenološkog pristupa polju, kojeg Spagnuolo Lobb (2023, 30, prema Cavaleri i Iacono Isidoro, 2026) definira kao »senzornu inteligenciju polja, sastavljenu od utjelovljene empatije i rezonance«. To je oblik znanja koji omogućuje spoznavanje drugoga prvenstveno putem osjetila, kroz »vibracije« koje njegova prisutnost izaziva u terapeutu. (rezonanca u odnosu klijent-terapeut). Ono što terapeut »čuje« povezano je s iskustvenim poljem pacijenta i odmah postaje alat, vrijedan most koji omogućuje pristup i »stvarno« razumijevanje stvarnosti drugoga, bez svođenja na interpretativne kategorije vlastitog terapijskog modela, odnosno potpuno je kontekstualizirano u »ovdje-i-sada« terapijskog polja koje su-kreiraju terapeut i klijent. Navedeno je značajno i za kontekst procesa u superviziji. Naime, supervizija pomaže terapeutu povezati kontekst u kojem djeluje i sve različite čimbenike koji na njega utječu. Naglasak je na trenutnim odnosima u polju, kako se doživljavaju u trenutku i kako

se razvijaju u vremenu (proces). Činjenica da osobe aktivno organiziraju i daju značenje svojem polju može imati značajan utjecaj na supervizijski proces. Supervizija pomaže terapeutu osvijestiti način na koji interpretira svoju realnost te kako pridonosi promjenama fiksiranih načina doživljavanja i organiziranja polja, odnosno promjenama odnosa između figure i pozadine. Iznimno je važno da terapeut bude svjestan svog utjecaja u terapijskom polju i za to preuzme odgovornost. Također da osvijesti koje sve utjecaje klijent ima na njega. Supervizija omogućuje postizanje jasnoće u terapijskom polju i pomaže terapeutu u uspostavljanju autentičnog i kreativnog susreta i odnosa s klijentom.

- b) Egzistencijalistička fenomenologija. Fenomenološka metoda omogućuje proučavanje mnogobrojnih mogućnosti u polju ili situaciji, na način kako ih subjektivno doživljava osoba koja s poljem sudjeluje u kreaciji iz trenutka u trenutak i to kroz zahvaćanje i opis direktnog i trenutnog iskustva (Radionov, 2013). U superviziji, ona pomaže terapeutu da stavi na stranu vlastite ideje, stavove, vjerovanja i interpretacije te da se usmjeri na *ovdje i sada*, na jedinstvo klijenta u sadašnjem trenutku i trenutačne informacije vlastitog iskustva u terapijskom odnosu i procesu. U opisivanju svog i klijentova iskustva, terapeut će koristiti opisivanje »što i kako«, a ne interpretacije, objašnjavanja i »zašto«. Supervizor sve aspekte terapijskog i supervizijskog polja tretira s jednakom važnošću, uzimajući u obzir figure i pozadine, ono što je prisutno i što nedostaje te podržava terapeutovo istraživanje i znatiželju u supervizijskom procesu. Tako umjesto rigidnosti i stereotipnosti u terapijskom procesu koju donose objašnjavanja i racionalizacije, terapeut može ponovo doživjeti otvorenost, prihvatanje, radoznalost i interes za klijenta, U gestaltu figura i pozadina nisu fiksne, već se promatraju kao kontinuirani proces formiranja figure i pozadine, a taj se proces također odvija unutar supervizije (Falzon, 2021).
- c) Dijaloški egzistencijalizam. Terapijski odnos u gestalt terapiji temelji se na posebnoj vrsti kontakta koji nazivamo *egzistencijalni dijalog*. Koncept dijaloga i terapijskog odnosa preuzet je iz dijaloške filozofije Martina Bubera. U njegovom konceptu »Ja-Ti« odnosa stoji glavni preduvjet nastajanja dijaloga. Istinski dijalog započinje kad »Ja« ulazi u prisutnost »Ti«. Odnos se razvija kada dvije oso-

be, svaka sa svojim iskustvom i osobnim potrebama, ulaze u međusobni odnos, priznajući i dopuštajući razlike među sobom. Pritom je svaka osoba odgovorna za sebe i za to kako će utjecati na drugu osobu, a i kako će druga osoba utjecati na nju (Radionov, 2013). Istinski dijalog ima tri osnovna obilježja: a) *uključenost*, koja uključuje klijentovo, koje je u superviziji terapeutovo iskustvo kao potencijalno i važno. Nastoji se postići empatijsko razumijevanje klijentova/terapeutova iskustva, kako bi se ono prihvatilo i potvrdilo bez procjenjivanja i interpretiranja; b) *prisutnost*, koja uključuje autentičnost, transparentnost, brižnost, prihvaćanje i uvažavanje te iskrenu i otvorenu komunikaciju te vodi iskrenom i autentičnom odnosu s drugom osobom; te c) *posvećenost dijalogu* ili prepuštanje onome što se događa između, izbjegavajući unaprijed postavljene ciljeve i pretpostavke (Resnick i Estrup, 2000, 126).

Supervizija gestalt terapije je modificirani oblik dijaloga između supervizora i terapeuta, a koji pomaže terapeutovom dijalogu s klijentom. Cilj gestalt terapije je rast i razvoj klijenta, dok je cilj supervizije podržati rast i razvoj terapeuta kako bi kvalitetnije odgovorio na potrebe klijenta i terapijskog procesa. Zbog toga se u supervizijskom dijalogu izmjenjuju »Ja-Ti« i »Ja-Ono« odnos: a) kada supervizor ulazi u odnos s terapeutom da bi ga bolje upoznao i razumio njegove reakcije u terapijskom procesu, ulazi u »Ja-Ti« odnos; b) kada se distancira kako bi promotrio što se događa u terapijskom ili supervizijskom odnosu, prevladava »Ja-Ono« aspekt relacije. Kretanje između »Ja-Ti« i »Ja-Ono« u supervizijskom odnosu predstavlja kretanje supervizora između bliskosti i distance s terapeutom te ravnotežu moći u odnosu (Halloway, 1995). Budući se dobar supervizijski odnos temelji na supervizorovom udjelu u stvaranju »Ja-Ti« odnosa, supervizor gestalt terapije će odnos sa supervizantom nastojati učiniti što više dijaloškim (Yontef, 1996). Prisutnost supervizora u autentičnom kontaktu sa supervizantom stvara milje sigurnosti koji podržava i supervizanta i supervizora u autentičnom dijalogu, čime se olakšava razvoj terapeutske kompetencije, kao i restorativna podrška (Falzon, 2021). Rock (1997, prema Rožić, 2015), ističe važnost relacijski usmjerenog supervizora, jer takav pristup podrazumijeva spremnost supervizora i supervizanta na istraživanje odnosa te stvaranje prostora za raspravu

o trijadnim procesima u superviziji. Ovaj relacijski, autentični, kolaborativni i kreativni dijalog u superviziji ključan je dio procesa supervizije.

- d) Paradoksalna teorija promjene. Ovo je jedan od temeljnih koncepta gestalt terapije, prema kojoj »do promjene dolazi kada osoba postane ono što jest, a ne ono što nije (ili što bi željela biti), odnosno, tek kad je osoba ono što jest, može postati nešto drugo, što čini promjenu« (Beisser, 1970, prema Radionov 2013). Osoba se ne mijenja pokušavajući biti netko drugi, već postajući svjesnija sebe u sadašnjem trenutku i proširujući svoju svjesnost o onome što osjeća, misli i čini. Osoba se mijenja kako se povećava njena svjesnost i kako bira nova ponašanja u svjetlu nove, proširene svjesnosti. Supervizija pomaže terapeutu u širenju njegove svjesnosti, dobivanju novih perspektiva terapijskog odnosa i procesa te tako doprinosi njegovom razvoju. Umjesto usmjerenosti na slučaj, na prošlost, supervizor usmjerava terapeutovu svjesnost na sadašnji trenutak: način na koji govori o klijentu, što primjećuje kod sebe, tjelesne osjete/misli/osjećaje koji se javljaju. Povećana svjesnost može razriješiti zastoj u terapijskom procesu i/ili otvoriti nove mogućnosti u kliničkom radu. Paradoksalna teorija promjene ohrabruje terapeuta da prihvati sebe onakvim kakav jeste, a ne kakav bi želio biti (Resnick i Estrup, 2000). Promjena se događa kroz proces u supervizijskom odnosu, kroz prisutnost u odnosu i uključenost u dijalog, a odlikuje se autentičnim istraživanjem bez pretpostavki i usmjerenosti na određene ishode.

Svakako je u ovom kontekstu važno istaknuti i tzv. nedovršene poslove (eng. *unfinished business*) koji podrazumijevaju ideju da svaka osoba prolazi kroz različita životna iskustva, od kojih neka, zbog svoje intenzivnosti ili nedostatka učinkovite prorade, ostaju otvorena i nedovršena, što dovodi do gubitka pozitivne energije i samoporažavajućih aktivnosti (Falzon, 2021). U superviziji se zatvaranje obrađuje adresiranjem tih iskustava, čime se supervizantu omogućava da bude prisutniji u iskustvu »ovdje i sada«. Kao rezultat toga, promjena nastaje kada se iskustvo zatvori i prijeđe na drugo. Fokusanjem na nedovršene poslove, pažnja se posvećuje mjestima gdje je energija supervizanta blokirana, posebno u terapijskoj domeni s klijentom. Osoba se može

otvoriti novim mogućnostima i izborima samo tada kada se preokupacija s onim što nije riješeno obradi i razriješi.

Funkcioniranje ličnosti klijenta. U gestaltu se razvoj i funkcioniranje ličnosti odvijaju kroz kontakt i organizmičku samoregulaciju, pretpostavljajući da je osoba u osnovi zdrava i da se bori za ravnotežu, rast i zdravlje. Za razliku od zdrave samoregulacije, patološka disfunkcija je poremećaj u procesu OSR i rastu, to je stanje u kojem osoba ne funkcionira u potpunosti, nije u ravnoteži, tj. postoji poremećaj u prirodnoj fluentnosti ciklusa OSR. Odnosno, formacije gestalta (u jednoj ili više faza) i osoba ne uspijeva pronaći i zadržati ravnotežu između sebe i okoline (Radionov, 2013). Terapija pomaže klijentu preuzeti odgovornosti za svoje ponašanje. U gestalt terapiji klijent je aktivan i odgovoran za vlastito ponašanje, promjene u ponašanju i nastojanje da postigne te promjene u terapijskom procesu, odnosno odgovoran je za vlastiti terapijski rad u terapijskom procesu (Yontef, 1993). Stoga se supervizija usmjerava na načine na koje klijent ostvaruje kontakt i organizira svoje potrebe i interese, također na klijentovu razvojnu povijest, dijagnoze u terminima formacije i destrukcije gestalta, eventualnu biokemijsku neravnotežu, kao i šire funkcije polja (spol, dob, socio-ekonomski status i dr.) te postojeće mehanizme vanjske i unutarnje podrške (Resnick, i Estrup, 2000).

Funkcioniranje ličnosti terapeuta. Razvoj i funkcioniranje terapeuta odvija se, jednako kao i klijent, kroz kontakt i OSR. Premda je cilj supervizije povećanje samosvijesti terapeuta, supervizija se ne treba baviti njegovim karakternim osobinama i funkcioniranjem niti načinom na koji on uspostavlja kontakt s klijentom, nego kako uspostavljeni kontakt utječe na odnos s klijentom. Ponekad će supervizor s terapeutom istražiti osjećajne reakcije prema klijentu i identificirati svjesne i nesvjesne psihološke elemente koji mogu utjecati na rad s klijentom (Resnick i Estrup, 2000). Terapeut kroz superviziju može naučiti prepoznati i pratiti osobne reakcije koje mogu utjecati na terapijski proces. Budući da se terapeutovi nerazriješeni unutarnji problemi mogu reflektirati na njegovu mogućnost ostvarenja kontakta i efikasnost terapijskog procesa, ponekad će biti potrebno njihovo daljnje istraživanje (npr. kroz individualnu terapiju) ili će zahtijevati upućivanje klijenta drugom terapeutu. Supervizija može doprinijeti razvoju samoprihvatanja kod terapeuta,

njegovoj otvorenosti prema samoistraživanju, povećanju svjesnosti o vlastitim osjećajima i reakcijama i povećanju kapaciteta za uključenost u dijalog s klijentom.

Odnos između terapeuta i supervizora može zrcaliti odnos između klijenta i terapeuta, ali je u fokusu njihovo zajedništvo i suradnja. Obilježja supervizijskog odnosa i procesa, polazeći od gestalt paradigme, od iznimne su važnosti jer supervizor, sa supervizantom, čini integralni dio fenomenološkog polja (Falzon, 2021). Možemo ga opisati kao kreativni dijalog koji omogućava zajednički proces istraživanja i učenja. Poželjan horizontalan odnos pretpostavlja da je svaki od njih stručnjak u svom području (terapiji, odnosno superviziji). Međutim, postoje razlike koje su povezane sa stupnjem razvoja supervizanta/terapeuta. Terapeuti u edukaciji ili oni s manje iskustva u supervizijskom odnosu trebaju više podrške, ohrabriranja i podučavanja; onima s malo više iskustva potrebna je podrška u praćenju i razumijevanju terapijskog procesa; dokiskusni terapeuti uglavnom trebaju podršku u integraciji terapijskih vještina i teorijskih koncepata. U kontekstu osvještavanja i relacijske komponente gestalt terapije, čini nam se važnim u okviru ove komponentne supervizijskog kotača spomenuti tzv. model »plesareciprocity« autora Spagnuolo Lobb, Rigaud i Andrašik (2026). Iako je model primarno usmjeren na proces terapijskog rada, on se može povezati i sa supervizijskim kontekstom, jer i supervizijski odnos funkcionira kao relacijsko polje u kojem se odvija uzajamno usklađivanje, opažanje i su-regulacija između supervizora i supervizanta. U tom smislu, osam »koraka plesa«⁴ mogu se razumjeti i kao način opisivanja mikrodinamike supervizijskog procesa: od početnog zajedničkog »osjećanja« situacije, preko uzajamnog usklađivanja i istraživanja iskustva, do integracije i zatvaranja procesa. Kao i u terapiji, ne moraju se odvijati

⁴ Spagnuolo Lobb, Rigaud i Andrašik (2026) navode sljedeće »koraka plesa« koji se pojavljuju u različitim trenucima terapijskog susreta i tijekom terapijskog procesa: 1) zajedničko izgrađivanje osjećaja podloge (eng. *grounda*) — osjet zajedničke sigurnosti i tjelesno utjelovljenih znakova kontakta; 2) međusobno opažanje — svjesnost i uzajamna rezonancija; 3) prepoznavanje jedno drugoga — uočavanje pokreta usmjerenih prema drugome; 4) usklađivanje jedno s drugim — podržavanje svjesnosti tijekom rada na temi koju predlaže klijent; 5) poduzimanje hrabrih zajedničkih koraka — eksperimentiranje s relacijskom novinom i rizikom; 6) zajednička igra (zabava) — su-kreiranje lakoće i razigranosti kao znakova povjerenja; 7) povezivanje — verbaliziranje onoga što su učinili, integracija i asimilacija relacijskog iskustva i 8) zatvaranje — završavanje terapijskog iskustva.

određenim redoslijedom te predstavljaju proceduralne, ali istodobno i spontane oblike kontakta između terapeuta i klijenta, koji se pojavljuju unutar zajedničkog relacijskog polja ovisno o trenutnoj potrebi, razini iskustva supervizanta i kvaliteti odnosa u supervizijskom paru. To nisu linearne faze, nego nastajući/emergentni pomaci⁵ u su-regulaciji između klijenta i terapeuta, ali i supervizora i supervizanta pri čemu svaki od njih oblikuje i biva oblikovan terapijskom/supervizijskom situacijom. Na taj način model može pomoći u razumijevanju kako se u superviziji razvija zajedničko polje iskustva, kako se gradi sigurnost i podrška *ground* iskustvu, pomaže terapeutu da se uskladi s relacijskom pozicijom i razvojnim kapacitetom klijenta/supervizora te kako se kroz relacijsku razmjenu omogućuje učenje, integracija i razvoj profesionalnog kapaciteta terapeuta (Spagnuolo Lobb, Rigaud i Andrašik, 2026). Mapiranjem terapijskog procesa kroz osam relacijskih koraka, model pruža strukturiran, ali fleksibilan okvir za praćenje razvoja dinamike klijent–terapeut, supervizor, supervizant. Temeljna teza modela »plesa reciprociteta« je da se transformacija odvija unutar uzajamnog i utjelovljenog polja koje stvaraju terapeut i klijent, uz podršku prepoznavanja intencionalnosti kontakta koji pokreće simptome (pristup reinterpreтира simptomatologiju kao smislene izraze kreativnih prilagodbi na teške situacije) u kompleksnoj situaciji. Svaki korak označava smisljeni pomak u klijentovoj/supervizantovoj sposobnosti da autentično postoji u odnosu.

Klinička teorija. Gestalt terapija je procesna, fenomenološki i relacijski orijentirana terapija. Kroz svjesnost ovdje i sada klijent osvještava proces kontakta bez interpretiranja i prosuđivanja, osvještava što i kako radi u životu i kako funkcionira u okolini. Tako preuzima odgovornost za sebe i svoje izbore te za moguće promjene. Kako klijent postaje svjesniji (svjesnost o procesu svjesnosti) toga što radi sada (kroz proces osvještavanja procesa), to je veći njegov kapacitet za promjenu. Gestalt supervizija fokusira se na podršku supervizantu da bude svjesniji trenutnog momenta u svojoj terapijskoj praksi, ali i u procesu koji se događa tijekom supervizije, kako bi se stvorila veća svjesnost i prilike za uvid (Falzon, 2021). Supervizija pomaže terapeutu u praćenju vlastitog

⁵ Ono što se pojavljuje u procesu, nastaje u odnosu i ne postoji unaprijed kao gotov oblik.

procesa svjesnosti, kao i promatranju specifičnih terapijskih intervencija. Polazeći od supervizije temeljene na postavkama relacijske teorije (i u tom kontekstu ranije prikazanog modela »plesa reciprociteta« autora Spagnuolo Lobb, Rigaud i Andrášik, 2026) supervizija je milje za praćenje suptilnih pokreta u relacijskom polju i utjelovljenih dimenzija terapijske/supervizijske su-kreacije promjene. Time daje dostojanstvo klijentovim/supervizantovim strategijama suočavanja te otvara prostor za kreativnije, recipročnije načine bivanja. Može pomoći u praćenju iskustva interakcija terapeut-klijent, terapeut-supervizor i terapijskog/supervizijskog saveza, kako bi se podržala njihova su-regulacija u uzajamnom uspostavljanju kontakta i njihov jedinstveni proces promjene i učenja.

Administrativni aspekt (eng. *professional-administration-business*) uključuje: supervizijski dogovor (o zajedničkom radu supervizora i supervizanta), etička pitanja, financije, *case management*, evaluaciju, asocijacije i daljnje edukacije (Resnik i Estrup, 2000). Ako je ovaj aspekt jasno definiran i iskomuniciran, stvara okvir koji pruža sigurnost i strukturu u radu. Time se smanjuje nesigurnost i tjeskobu te otvara mogućnost stvaranja prostora za profesionalni rast i razvoj supervizanata/terapeuta.

Supervizijske intervencije. Resnic i Estrup (2000) navode da su ishodišta svih intervencija u superviziji određena dvjema važnim odrednicama gestalt terapije:

- a) poljem: podrazumijeva da se svaki dio *kotača* promatra u kontekstu šireg fenomenološkog polja. Tako će se razlikovati supervizija u edukaciji, privatnoj praksi, ustanovi i sl. Također će biti određena specifičnostima klijenata (djeca, parovi, obitelj); stupnjem razvoja supervizanata i vrstom supervizije (grupna ili individualna) (Resnick i Estrup, 2000).
- b) ravnotežom samopodrške i podrške okoline (eng. *self-other supports*). Samopodršku osoba može pružiti sama sebi. Uključuje aspekte selfa koje osoba može koristiti, poput fizičkog zdravlja, podržavajućeg stava tijela i disanja, efikasnih strategija suočavanja, kreativne prilagodbe, odnosa s prirodom, osjećaja identiteta, realističnih vjerovanja o sebi i svijetu te duhovnosti. Osobna povijest, iskustva, informacije, znanja i vještine također ulaze u područje

samopodrške (Resnick i Estrup, 2000). Podrška okoline je podrška koju osoba može dobiti izvana. Uključuje zdravu okolinu, resurse, intimne odnose, podržavajuću obitelj/prijatelje, priznanja, duhovnu i socijalnu zajednicu, zadovoljavajući posao, ugodne slobodne aktivnosti i sl. (Radionov, 2013). Zadatak supervizora je pružiti terapeutu onoliko podrške koliko je potrebno da prepozna svoje snage i slabosti te potakne njegov razvoj, odnosno pomogne mu postići organizmičku samoregulaciju. Načini na koje supervizor u različitim dijelovima supervizijskog kotača to čini su:

1. Poučavanje: supervizor pruža znanja iz teorije psihoterapije, te kada je potrebno daje i savjete. Znanje i informacije pomažu smanjiti tjeskobu terapeuta i omogućavaju usmjeravanje energije na terapijske i supervizijske zadatke.
2. Otvorena pitanja: supervizor potiče istraživanje, kreativno promišljanje te proces učenja terapeuta. Npr.: Koje je Vaše iskustvo kada klijent kaže...?, Kako ste došli do tog zaključka (Kako znate to što znate?), Kako još možete vidjeti svog klijenta?
3. Modeliranje: supervizor nudi intervencije koje terapeut može primijeniti u svom terapijskom radu (npr. svoju emocionalnu reakciju na klijenta kako bi pokazao da je emocionalna reakcija važna i vrijedna razmatranja). Također, može glasno razmišljati kako bi potaknuo kreativan način razmišljanja. Samo-otkrivanjem i transparentnim razmišljanjem, može ukazati terapeutu koji su podaci važni za razumijevanje klijenta.
4. Podrška i ohrabrivanje znatiželje terapeuta, potrebe da iskuša nove intervencije i promišlja na kreativan i otvoren način. Supervizor također ohrabruje terapeuta u razvoju terapijskog stila.
5. Pojašnjavanje: odnosi se na osvještavanje misli i osjećaja prema klijentu kojih terapeut nije u potpunosti svjestan. Npr. »Vaš glas (disanje, izraz lica, pokret) se mijenja kada govorite o klijentu. Što se u ovom trenutku događa s Vama?«

Supervizijski kotač kao okvir omogućava korištenje većeg broja »leća« za šire i produbljeno razumijevanje onoga što se događa u terapijskom i supervizijskom procesu te nudi terapijske/supervizijske intervencije. Osim dijaloga, kao temeljne tehnike i metode rada u gestalt terapiji, supervizori mogu koristiti i druge tehnike i metode gestalt

terapije, npr. metafore, igranja uloga, skulpturiranja, itd., kako bi potakli procese otkrivanja, osvještavanja i učenja u procesu. Kroz tjelesno i emocionalno iskustvo one omogućavaju »oživljavanje« problemske situacije i mogu donijeti nove uvide terapeutu u radu s klijentom. Estetska dimenzija i kreativni proces u gestalt terapiji predstavljaju priliku za rast, spontanost i istraživanje (Falzon, 2021). Poticanje ekspresije, eksperimenta i kreativnosti u supervizijskom radu može pomoći boljem izražavanju i upoznavanju terapeutovih emocija, obrana/otpora i drugih osobnih sadržaja, također facilitirati proces samospoznaje, kako unutar domena supervizije, tako i u podršci supervizantu. One omogućuju stavljanje desne hemisfere i analognih snovičnih mehanizma u službu razumijevanja procesa u terapiji. Navedeno omogućava terapeutima da vide alternative i vrijednosti iskušavanja drugih značenja i drukčijih pogleda i smislova (Pregrad, 2004).

Zaključak

Supervizija daje terapeutu mogućnost da otkrije svoje resurse, koristi svoje znanje i dobije nove perspektive. Proces učenja kroz superviziju uključuje opažanje činjenica, osjećaja i doživljaja, reflektiranje o njima te integraciju novih spoznaja i njihovu primjenu u novim iskustvima. Iz perspektive gestalta, supervizija je prostor, polje, čije interakcije i međudjelovanje mobiliziraju kreativnu energiju i omogućavaju sagledavanje cjelokupnog polja i postizanje novih spoznaja i uvida o terapijskom radu. Supervizija je prostor u kojem terapeuti mogu doći u kontakt sa svojim unutarnjim svijetom, emocijama, potrebama, mislima, doživljajima i reakcijama, reflektirati o njima i postići razumijevanje klijenta i njegovog problema svjesni da im ponekad pripisuju vlastita značenja i usmjeravaju terapijski proces na temelju vlastitog iskustva. Stoga je supervizija i prostor u kojem terapeuti upoznaju i svoja ograničenja koja proizlaze iz nedostatnog poznavanja teorije i prakse terapijskog rada ili vlastite povijesti i životnog iskustva.

Posebni značaj supervizije je u njenoj mogućnosti oslobađanja intuitivnog znanja kroz kontakt s unutarnjim svijetom terapeuta. Osim znanja o tome kako postupati prema klijentu, supervizija omogućuje terapeutu bolju samospoznaju i utire put osvještavanju i razvoju vlastitog terapijskog stila. U tom kontekstu, relacijska komponentna supervizije

u gestalt terapiji temelji se na razumijevanju supervizijskog odnosa kao uzajamnog procesa u kojem supervizor i supervizant zajednički istražuju relacijske teme, iskustva i interakcije koje se pojavljuju u supervizijskoj i terapijskoj dijadi.

Važnost u radu prikazanog modela supervizijskog kotača proizlazi iz toga što omogućuje cjelovitije razumijevanje supervizijskog procesa kao složenog međudjelovanja terapeuta, klijenta i supervizora. Ne usmjerava pažnju samo na tehničke aspekte terapijskog rada nego i na procese koji se odvijaju unutar odnosa i šireg terapijskog i supervizijskog polja. Time pruža okvir za refleksiju o iskustvima, reakcijama i intervencijama u superviziji te podržava razvoj terapeutove svjesnosti, profesionalnih kompetencija i integracije vlastitog terapijskog stila. Izvorna polazišta modela u ovom radu prate suvremene promjene u području gestalta. No supervizijski kotač ima obilježja meta-modela koji se može primijeniti i u drugim psihoterapijskim pristupima, uz prilagodbu značenja i važnosti pojedinih elemenata specifičnostima svakog teorijskog okvira. Kako bi supervizija ostvarila svoju svrhu i potencijal, važna je kompetentnost supervizora u području teorije psihoterapije i supervizije. Supervizorov autoritet proizlazi iz njegove sposobnosti sudjelovanja, reflektiranja i procesuiranja iskustava, a ne samo iz stručnog znanja. Supervizijski odnos tako postaje prostor zajedničkog učenja, razvoja i razumijevanja terapijskog odnosa. Edukacija supervizora nije samo pitanje stručnosti nego i etičke odgovornosti supervizora prema terapeutu, klijentu i profesiji u cjelini.

Literatura

- Barnett, Jeffrey E. i Molzon, Corey H. (2014), »Clinical supervision of psychotherapy: essential ethics issues for supervisors and supervisees«, *Journal of Clinical Psychology*, 70(11), str. 1051–1061. <https://doi.org/10.1002/jclp.22126>
- Basa, Veronika (2017), »Models of supervision in therapy, briefdefining features«, *European Journal of Counselling Theory, Research and Practice*, 1(4), str. 1–5. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/316560381_Models_of_supervision_in_therapy_brief_defining_features [9. 11. 2025.]
- Berger, J. (1986). *Treći roditelj: novi pravci grupne psihoterapije*, Beograd: Nolit.
- Bernard, Janine M. (1979), »Supervisor training: A discrimination model«, *Counselor Education and Supervision*, 19, str. 60–68. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.1979.tb00906.x>

- Bernard, Janine M. i Goodyear, Rodney K. (1997), *Fundamentals of clinical supervision* (2nd ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Bernard, Janine M. i Goodyear, Rodney K. (2009), *Fundamentals of clinical supervision* (4th ed.), Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Bloom, Dan (2012), »Sensing animals/knowing persons: A challenge to some basic ideas in Gestalt therapy«, u: T. Bar-Yoseph Levine (ur.), *Gestalt therapy: Advances in theory and practice*, Routledge, str. 71–82. <https://doi.org/10.4324/9780203157763-15>
- Cajvert, Lilja (2001), *Kreativni prostor terapeuta*, Sarajevo: Svjetlost.
- Chidiac M.-A., Denham-Vaughan S., Osborne L. (2017), »The relational matrix model of supervision: Context, framing and inter-connection«, *British Gestalt Journal*, 26(2), str. 21– 30. <https://doi.org/10.53667/BFYL7335>
- Clarkson, Petrushka (1999), *Gestalt savjetovanje u akciji*. Dostupno na: <https://www.scribd.com/document/783436087/Petrushka-Clarkson-Ge%C5%A1talt-Savetovanje-u-Akciji-3> [9. 11. 2025.]
- Day, E. (2016), »Field attunement for a strong therapeutic alliance: A perspective from relational Gestalt psychotherapy«, *Journal of Humanistic Psychology*, 56(1), str. 77–94. <https://doi.org/10.1177/0022167815569534>
- Erskine, Richard G. (1982), »Supervision of psychotherapy: Models for professional development«, *Transactional Analysis Journal*, 12(4), str. 314–321.
- Erskine, Richard G. (2023), »Reflections on supervision in Integrative Psychotherapy«, *The International Journal of Supervision in Psychotherapy*, 5, str. 7–20. <https://doi.org/10.47409/ijsp.2023.5.1>
- Falzon, Rose (2021), *Reflections about Supervision informed by the Gestalt Paradigm*, vol. 4, str. 54–76. <https://doi.org/10.1080/10503307.2015.1014009>
- Falzon, Rose (2023), »Gestalt professionals' perceptions on supervision and mentoring to support professional and personal wellbeing: A narrative study«, *International Interdisciplinary Journal in the Field of Psychotherapy*, vol. 5, str. 210–252. Dostupno na: <https://www.scribd.com/document/820897545/GestaltTodayMalta-Journal-Vol5-Jun2023> [9. 11. 2025.]
- Fernández-Alvarez, Héctor (2015), »Reflections on supervision in psychotherapy«, *Psychotherapy Research*, 26(1), str. 1–10. <https://doi.org/10.1080/10503307.2015.1014009>
- Francesetti, Gianni i Roubal, Jan (2020), »Field theory in contemporary Gestalt therapy, Part 1: Modulating the therapist's presence in clinical practice«, *Gestalt Review*, 24(2), str. 113–136. <https://doi.org/10.5325/gestaltreview.24.2.0113>
- Fuchs, Thomas i Stemberger, Gerhard (2022), »Working together, working against each other, and working past each other in therapy and supervision. A gestalt psychological view on structure and dynamics of the therapeutic relationship«, *International Journal of Supervision in Psychotherapy*, 4, str. 41–57. <https://doi.org/10.47409/ijsp.2022.4.3>
- Gilbert, Maria C. i Evans, Kenneth (2008), *Psihoterapijska supervizija: integrativni odnosni pristup psihoterapijskoj superviziji*, Zagreb: Medicinska naklada.

- Halloway, Elisabeth L. (1995), *Clinical Supervision – A Systems Approach*, London: Sage.
- Hrvatska komora psihoterapeuta (2021), *Etički kodeks Hrvatske komore psihoterapeuta*. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcgglefndmkaj/https://www.hkpt.hr/wp-content/uploads/2020/06/ETI%C4%8CKI-KO-DEKS-HKPT.pdf> [9. 11. 2025.]
- Hrvatska komora psihoterapeuta (2022), *Pravilnik o sadržaju, rokovima i postupku trajnog usavršavanja i provjere stručnosti i radu povjerenstva za stručna pitanja i trajno usavršavanje*. Dostupno na: https://www.hkpt.hr/wp-content/uploads/2022/08/Pravilnik_trajno_usavsavanje_13062022.pdf [9. 11. 2025.]
- Hrvatska komora psihoterapeuta (2023), *Pravilnik o postupku upisa u imenike, upisnike i evidencije, sadržaju i načinu vođenja imenika, upisnika i evidencija*. Dostupno na: <https://www.hkpt.hr/dokumenti/pravilnik-o-postupku-upisa-u-imenike-upisnike-i-evidencije-sadrzaju-i-nacinu-vođenja-imenika-upisnika-i-evidencija/> [9. 11. 2025.]
- Hrvatska komora psihoterapeuta, *Imenik supervizora*. Dostupno na: <https://www.hkpt.hr/imenici/imenik-supervizora/> [9. 4. 2025.]
- Joyce, Phil i Sills, Charlotte (2010), *Skills in Gestalt Counselling & Psychotherapy*, London: Sage.
- Lopičić, Zorka (2002), *Supervizija u psihoanalitičkoj terapiji*, Beograd: Draslar partner.
- Mann, Dave (2010), *Gestalt Therapy: 100 Key Points and Techniques*, New York: Routledge.
- McMahon, Aisling, Jennings, Ciaran i O'Brien, Gillian (2022), »A naturalistic, observational study of the Seven-Eyed model of supervision«, *The Clinical Supervisor*, 41(1), str. 47–69. <https://doi.org/10.1080/07325223.2021.2022060>
- [NN] Narodne novine (2022), *Zakon o djelatnosti psihoterapije*, 18/2022. [9. 11. 2025.]
- Novack, Jerry (2010), »An existentialist-gestalt approach to clinical supervision«, *The Journal for Counselor Preparation and Supervision*, 1(2), str. 28–36. <https://doi.org/10.7729/12.0110>
- Pantić, Zdenka (2004), »Povijesni pregled razvoja supervizije«, u: M. Ajduković i L. Cajvert (ur.), *Supervizija u psihosocijalnom radu*, Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, str. 39–57.
- Pearson, Quinn M. (2004), »Getting the most out of clinical supervision: Strategies for mental health«, *Journal of Mental Health Counseling*, 26(4), str. 361–373. <https://doi.org/10.17744/mehc.26.4.tttju8539ke8xuq6>
- Pregrad, Jasenka (2004), »Primjena metafore, kreativnih i ekspresivnih tehnika u superviziji«, u: Ajduković, M. i Cajvert, L. (ur.), *Supervizija u psihosocijalnom radu*, Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, str. 209–252.
- Radionov, Tanja (2013), *Geštalt terapija*, Jastrebarsko: Naklada Slap.

- Resnick, Rita F. i Estrup, Liv (2000), »Supervision: A collaborative endeavor«, *Gestalt Review*, 4(2), str. 121–137. <https://doi.org/10.5325/gestaltreview.4.2.0121>
- Rožič, Tatjana (2022), *Supervizija u psihoterapiji: Regulacija afekta u relacijskoj superviziji i terapiji*, Urednica hrvatskog izdanja K. Urbanc, Zagreb: Biblioteka socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Studijski centar socijalnog rada.
- Spagnuolo Lobb, Margherita Spagnuolo, Rigaud, Lynne i Andrašik, Tomáš (2026), »A gestalt therapy perspective on OCD: A clinical case on the ‘dance of reciprocity’ between therapist and patient«, *The Journal of Humanistic Counseling*, 65(S1), str. S7–S20. <https://doi.org/10.1002/johc.70023>
- Stoltenberg, Cal D. i Delworth, Ursula (1987), *Supervising counselors and therapists: A developmental approach*, San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Stoltenberg, Cal D., McNeill, Brian i Delworth, Ursula (1998), *IDM supervision: An integrated developmental model for supervising counselors and therapists* (1st ed.), San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Yontef, Gary (1993), Gestalt terapija: Uvod, u: Yontef G. (ur.), *Awareness dialogue & process: Essays on gestalt therapy*, Gouldsboro: The Gestalt Journal Press.
- Yontef, Gary (1996), »Supervision from a gestalt therapy perspective«, *British Gestalt Journal*, 5(2), str. 92–102.

SUPERVISION IN GESTALT PSYCHOTHERAPY. THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SKILLS AND RESPONSIBILITY OF THE THERAPIST

Maja Laklija, Višnja Matić

Supervision plays a key role in the professional development of therapists by enabling reflection, growth, and the improvement of therapeutic practice. In Gestalt therapy, supervision emphasizes the importance of awareness of the “here and now,” both in therapeutic work and within the supervision process itself, allowing the therapist to remain present in the immediate experience. The aim of this paper is to present the characteristics of supervision in the context of Gestalt therapy, with the integration of the supervisory wheel as a model that connects the theoretical foundations of the Gestalt approach with what occurs in both the therapeutic and supervisory fields. Gestalt supervision follows the same principles as Gestalt therapy; the supervisor uses dialogue, experimentation, and phenomenological focusing in their work. A supervisor should have knowledge of existential and phenomenological philosophy and be familiar with key concepts of Gestalt therapy, such as field theory, the paradoxical theory of change, contact and contact boundaries, awareness and responsibility, the process of organismic self-

regulation, resistance, and other important concepts within the Gestalt framework. Within the Gestalt approach, the supervisor helps the therapist recognize and clarify unfinished experiences/issues that may block energy and hinder therapeutic work. The supervisor also encourages the therapist to explore and apply different approaches in therapy, thereby supporting the therapist's professional development.

Keywords: *supervisor; supervisee; client; Gestalt; professional skills; responsibility*